

3. Charakteristika ŠVP

3.1. Zaměření školy

Náš školní vzdělávací program vychází z obecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Vzhledem k tomu, že jsme jedinou školou v obci, snažíme se cíle vzdělávání formulovat co nejvíce obecněji, abychom naše absolventy vybavili co nejširším spektrem kompetencí pro jejich budoucí vzdělávání a pro život. S ohledem na Dlouhodobý záměr vzdělávání Libereckého kraje klademe důraz zejména na výuku cizích jazyků, práci s výpočetní a komunikační technikou, environmentální a sportovní výchovu a výchovu k vlastenectví a evropanství.

Škola však není v tomto ohledu nijak zaměřena.

3.2. Výchovné a vzdělávací strategie

Klíčové kompetence	Výchovné a vzdělávací strategie
Kompetence k učení	<ul style="list-style-type: none"> důraz na čtení s porozuměním, práci s textem a vyhledávání informací z různých informačních zdrojů s využitím moderních informačních technologií pomoc žákům hledat nejlepší způsob učení důraz na samostatnost, seberealizaci, sebehodnocení pomoc žákům v procesu učení nalézat souvislosti a užívat je v praktickém životě individuálním přístup k žákům, vnitřní motivace (šance prožít svůj úspěch...) umožnění realizovat vlastní nápady, podněcovat jejich tvořivost vést žáky k uvědomění si, že vzdělávání je celoživotní proces motivovat žáky k účasti na různých soutěžích a olympiádách vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení a jsou pro něj přínosné
Kompetence k řešení problémů	<ul style="list-style-type: none"> vést žáky k hledání různých cest při řešení problémů, ke schopnosti obhájit si svá řešení motivovat žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života zdokonalovat aktivní práci žáků s informacemi ze všech možných a dostupných zdrojů, aby je uměli vyhledávat, třdit a vhodným způsobem využívat při řešení problému vést žáky k účelnému používání internetu, k vedení diskuse, ke spolupráci smysluplně využívat plánované projekty a miniprojekty, činnostní učení, pokus o kooperativní metody atd.
Kompetence komunikativní	<ul style="list-style-type: none"> vést žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu učit žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných a kultivovaně se vyjadřovat v ústním i písemném projevu začleňovat metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vést děti ke spolupráci při vyučování a k otevřené diskusi vést žáky k využívání komunikačních zdrojů (tabulky, grafy, zvuky, obrazový materiál, internet) a jejich správné interpretaci umožnit žákům prezentovat svou práci na veřejnosti
Kompetence sociální a personální	<ul style="list-style-type: none"> využití skupinové práce žáků a vzájemné pomoci při učení využití praktických cvičení a úkolů usilovat, aby žáci prokázali schopnost střídát role ve skupině, vést je k respektování společně dohodnutých pravidel chování, k sebekritice, k poznání svých pocitů a nálad a k hledání jejich příčin učit žáky zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky pomoc žákům při organizaci společných akcí vést žáky k hodnocení vlastní práce i práce druhých

Klíčové kompetence	Výchovné a vzdělávací strategie
Kompetence občanské	<ul style="list-style-type: none"> vytvářet optimální atmosféru pro diskusi o pravidlech chování a vztazích v třídních kolektivech, organizovat třídní akce a vytvářet dobré vztahy mezi žáky a učiteli motivovat žáky k uplatňování svých práv a plnění svých povinností učit se základním společenským normám, toleranci k handicapovaným, respektování práv druhých, podřízení se názoru většiny, ale zároveň i k asertivnímu prosazování svých vlastních práv a názorů vést žáky k samostatnému rozhodování, aby nesli důsledky svých rozhodnutí důraz na environmentální výchovu vést žáky k třídění odpadů, ke sběru starého papíru učit žáky rozpoznávat vlastní chyby, poučit se z nich a omluvit se jednat s respektem a úctou se všemi žáky
Kompetence pracovní	<ul style="list-style-type: none"> pomáhat žákům orientovat se v různých profesích a vést je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení svých reálných možnostmi při profesní orientaci organizace exkurzí k probírané látce vést žáky ke kladnému vztahu k práci, k sebedisciplíně, k udržování pořádku, k používání vhodných materiálů a pracovních postupů, k dodržování bezpečnosti práce a odpovědnosti za zdraví své i druhých

3.3. Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole vřazeni do systému speciálního školství (pomocná škola, rehabilitační třída pomocné školy a vzdělávání žáků podle § 42 Školského zákona). Jedná se o žáky s různým stupněm mentálního postižení, ve výjimečných případech o žáky s kombinovaným mentálním a jiným zdravotním postižením. Žáci s lehkým mentálním postižením jsou vřazeni do třídy základní školy se vzdělávacím programem zvláštní školy (základní škola praktická, kteří postupně přecházejí na školní vzdělávací program upravený dle RVP ZV – příloha pro vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením).

Ostatní žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, převážně žáci se specifickými poruchami učení a chování jsou integrováni v běžných třídách základní školy.

Ve škole pracuje asistentka pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním a asistent pedagoga ve speciální třídě se vzdělávacím programem rehabilitační třídy pomocné školy.

Do skupiny žáků se sociálním znevýhodněním patří žáci, kteří pocházejí z prostředí sociálně nebo kulturně a jazykově odlišného od prostředí, v němž vyrůstají žáci pocházející z majoritní populace.

Pro úspěšné vzdělávání žáků z kulturně odlišného a či sociálně znevýhodňujícího prostředí je nejdůležitějším činitelem především učitel, který své žáky i jejich rodinné prostředí dobře zná, dovede volit vhodné přístupy a vytvářet ve třídě i ve škole příznivé společenské klima. Velmi důležitou úlohu při vzdělávání těchto žáků má též zejména již zmíněná asistentka pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním.

Ve všech těchto organizačních formách vzdělávání je nutné vytvářet žákům podmínky pro jejich úspěšné vzdělávání a uspokojování jejich speciálních vzdělávacích potřeb.

Z důvodu zdravotního postižení nebo zdravotního znevýhodnění žáků je třeba uplatňovat při jejich vzdělávání kombinace speciálně pedagogických postupů a alternativních metod s modifikovanými metodami používanými ve vzdělávání běžné populace. Tyto metody nacházejí uplatnění zejména při rozvíjení rozumových schopností, orientačních dovedností, zlepšování sociální komunikace a dalších specifických dovedností žáků.

Základní vzdělávání žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním vyžaduje odbornou připravenost pedagogických pracovníků. V systému speciálního školství všichni učitelé mají odborné vzdělání v oblasti speciální pedagogiky. Ostatní učitelé, kteří pracují se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, se průběžně vzdělávají v této oblasti v odborných kurzech a seminářích.

Na úrovni školního vzdělávacího programu je možné přizpůsobit a upravit vzdělávací obsah základního vzdělávání pro tyto žáky tak, aby bylo dosahováno souladu mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi těchto žáků. Ze stejného důvodu je možno stanovit i odlišnou délku vyučovací hodiny. Do školního vzdělávacího programu se zařazují speciální vyučovací předměty a předměty speciálně pedagogické péče odpovídající speciálním vzdělávacím potřebám žáků podle druhu zdravotního postižení nebo zdravotního znevýhodnění. Jde zejména o logopedickou péči, zdravotní tělesnou výchovu, komunikační a sociální dovednosti apod. Školní vzdělávací program současně uvádí, jakých kompenzačních a didaktických pomůcek, speciálních učebnic, výukových programů je ve vzdělávání využíváno.

Při diagnostikování speciálních vzdělávacích potřeb a posuzování možností žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním a při jejich vzdělávání poskytují se souhlasem rodičů nebo zákonných zástupců žáka pomoc střediska výchovné péče, školská poradenská zařízení zařazená do rejstříku škol a školských zařízení (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra aj.) a odborní pracovníci školního poradenského pracoviště (zejména speciální pedagog nebo psycholog).

3.4. Speciálně pedagogické metody – Základní škola speciální

Učitelé, kteří pracují ve speciálních třídách, vytváří žákům **IVP** nebo formou **individualizované výuky** upravují učivo stanovené ŠVP tak, aby vyhovovalo možnostem a vhodně rozvíjelo schopnosti jednotlivých žáků.

Nedílnou součástí speciálně pedagogické práce ve speciálních třídách jsou konzultace s odborníky - psychology, logopedy, terapeuty a specialisty z SPC pro TP v Liberci a SPC pro děti s MR v Jablonci nad Nisou. Společně pak pro jednotlivé žáky podle diagnózy a naznačené prognózy volí vhodné **nápravné speciálně pedagogické metody**:

Reedukace – rozvíjení nevyvinutých funkcí nebo úprava či náprava funkcí narušených.

Kompenzace - soustavně rozvíjí výkonnost neporušených funkcí, které pak mohou nahradit funkce porušené nebo zcela vyřazené.

Kompenzační pomůcky – nastavitelné lavice, vozíky, zdravotní obuv, ortopedické a protetické prostředky, ochranné a hygienické prostředky, inkontinenční a hygienické pomůcky.

Rehabilitace – jde o postupy, jimiž se upravují společenské vztahy.

Rehabilitační pomůcky – polohovací pomůcky, zdravotní i anatomické polštáře, podložky, žíněnky, matrace, gymnastické míče, terapeutický bazén s míčky.

Speciálně pedagogické formy práce a podpůrné prostředky využívané ve speciální třídě ZŠ Raspenava

LOGOPEDICKÁ PÉČE Je poskytována žákům s narušenou komunikační schopností, tj. žákům s vadami řeči, v celém komplexu, se zřetelem k jejich potřebám a jejich pedagogické a sociální integraci.

„Logopedická intervence“ je ve speciální třídě prováděna učitelem - logopedickým asistentem ve spolupráci se zákonnými zástupci žáků, pod vedením klinického logopeda.

Logopedická intervence je nabízena žákům od 1. do 6. ročníku v rámci Řečové výchovy. Výuka je prováděna učitelem - logopedickým asistentem, který spolupracuje s logopedem. Učitel, logopedický asistent, pracuje s celým kolektivem třídy, se skupinou či dvojicí žáků i individuálně s jednotlivými žáky. Logopedickou intervencí v rehabilitační třídě zaštiťuje Domov Raspenava. Tuto práci vykonává určený pracovník Domova Raspenava ve spolupráci s klinickým logopedem.

BUCOFACIÁLNÍ A OROFACIÁLNÍ STIMULACE

Bucofaciální a orofaciální stimulace je jemná masáž (stimulace) bucofaciální (tvářového svalstva) a orofaciální (svalstva v dutině ústní).

Cílem těchto technik je lepší orientace jazyka v ústech, změna jeho polohy, aktivizace polykání, úprava funkce žvýkacího svalstva, normalizace svalového napětí, úprava a stimulace dýchání a podpora předřečového svalstva.

ALTERNATIVNÍ A AUGUMENTATIVNÍ KOMUNIKACE

Žákům s těžkým kombinovaným postižením, jejichž verbální komunikace je omezená, či zcela nedostupná jsou určeny **alternativní a augmentativní komunikační systémy**, které napomáhají k tomu, aby se i dítě s těžkým handicapem stalo aktivním komunikujícím partnerem.

Piktogramy definují mezinárodní normy jako vnímatelný útvar, který je vytvořený psaním, kreslením, tiskem nebo jinými postupy. Každý piktogram zastupuje jeden věcný význam a zpodobňuje ho bez vazby na řeč. Makaton používá znaky, doplněné mluvenou řečí. Lze je použít jako primární prostředek komunikace nebo jako pomoc při rozvoji čtenářských dovedností.

Sociální čtení je založeno na poznávání, interpretaci a přiměřeném reagování na zraková znamení a symboly, piktogramy, slova a skupiny slov, které se často objevují v okolním prostředí, aniž by byly využívány čtecí technické dovednosti. Chápeme je jako součást sociálního učení.

Znak do řeči – je augmentativní komunikační systém, který pomocí znaku pomáhá dětem komunikovat formou, která je založena na řeči těla, mimice a přirozených gestech.

Z komunikačních systémů slovních i neslovních v naší škole používáme piktogramy, znakový jazyk Makaton, ZDŘ a Sociální čtení. Pomocí piktogramů mohou žáci sdělovat svému okolí své potřeby a stávají se tak aktivními účastníky jak ve vzdělávacím procesu, tak v běžné konverzaci. Piktogramy dovoří komunikovat i s lidmi, kteří tento systém neznají, protože obrázky jsou natolik srozumitelné, že není zapotřebí speciálního výcviku a znalostí. Používání piktogramů doplňujeme mluvenou řečí a znaky Makatonu. Při každodenní práci žáka s piktogramy, dochází k zapamatování jednotlivých symbolů k procvičování koordinace ruka-oko, cvičí se motorika, pozornost, soustředění, zlepšuje se schopnost

vizuálního rozlišování. *Piktogramy a Makaton usnadňují komunikaci, a informují děti o plánovaných činnostech denního rozvrhu. Znak do řeči používáme u dětí, které nemají rozvinutou aktivní řeč, nebo jejichž expresivní složka řeči není dostatečně vyvinuta. Než ZDR začneme využívat, musíme procvičovat u dětí schopnost nápodoby. ZDR opět doplňujeme mluvenou řeč, případně i symboly (piktogramy). Sociální čtení využíváme jako doplňkovou metodu ke čtení i v ostatních předmětech ŠVP (rozeznávání potravin podle obalů, dopravní značky, turistické značky atd.)*

ARTETERAPIE využívá umění (specifických výtvarných postupů, metod a technik) pro léčebné účely.

Ve vyučování využíváme prvků arteterapie ve výtvarných činnostech - pracujeme buď v ploše (grafiky, koláže, práce s papírem, kreslení, malování atd.) nebo v prostoru (modelování, keramika, práce s látkami, vatou, korálky, plasty, se dřevem a s dalšími přírodními). Účelem výtvarných technik je u dítěte usnadnit vyjadřování jeho pocitů, posílit dětské sebevědomí, spontánní činností rozvíjet dětskou kreativitu a tvořivost. Žáci speciální třídy se zapojují v rámci svých možností do školou pořádaných projektových dnů - vytváří prezentační výstupy z projektů, jejich výtvarné práce zdobí interiér školy, reprezentují školu svými výtvarnými díly na přehlídkách umělecké tvorby a tematických výstavách pro veřejnost, což se jeví i jako možnost integrace do života školy, obce i regionu.

ERGOTERAPIE je stará léčebná metoda pojednávající o povzbuzivém vlivu práce, sportu a různých činností na lidské zdraví.

Ergoterapie individuální se zaměřuje na nácvik: soběstačnosti samostatnosti při jídle, osobní hygieně, oblékání, úklidu, psaní s použitím pomůcek pro pravou nebo levou ruku či jiný způsob psaní, uchopování, zlepšení pohyblivosti prstů, ruky a celé horní končetiny

Ergoterapie skupinová je cílená (zaměřená na postiženou oblast pro výcvik a rozvoj poškozené funkce končetin, zvláště horních a zlepšování obratnosti a spolupráce obou rukou) nebo kondiční (usilující o udržení dobré kondice a vedoucí klienta k tomu, aby prakticky využíval zvyšující se tělesnou a duševní zdatnost v pracovních činnostech. Slouží i k léčbě poruch psychických a odvedení pozornosti od sebeopozorování ke konkrétní činnosti).

Součástí Pracovního vyučování žáků speciální školy je školní ergoterapie, jejíž jednotlivé prvky se vzájemně prolínají i v ostatních předmětech ŠVP (Psaní, Výtvarná výchova, Tv, ...). Zaměřujeme se hlavně na systematický rozvoj motorických schopností, rozvoj grafomotoriky, nácvik správného úchopu s využitím vhodných kompenzačních pomůcek (speciální trojhranné pastelky a nástavce na tužky, terapeutické nůžky, protiskluzné podložky apod.), nácvik psaní s použitím pomůcek pro pravou nebo levou ruku či jiný způsob psaní, zlepšení pohyblivosti prstů, ruky a celé horní končetiny, nácvik soběstačnosti, samostatnosti při jídle, osobní hygieně, oblékání, obouvání, pomoc při úklidových činnostech.

DĚTSKÁ DRAMATIKA využívá různé formy hraní divadla (příběhů, rolí) k pozitivní stimulaci žáků při vyučování, ke korekci jejich chování, prožívání a postojů.

Dětská dramatika ve speciální škole zastupuje aspekt výchovný, diagnostický, terapeuticko-reedukační a korekčně-rozvíjející. U dětí s postižením podporuje samostatnost, duševní a pohybovou aktivitu, vnímání, myšlení, rozvoj řeči, představitelství, tvořivost. Působí na všechny oblasti a stránky osobnosti žáků, poskytuje jim vhodné prostředí a podmínky k jejich rozvoji. Žák je obohacen o zážitky a zkušenosti z různých oblastí života, navozuje pocit úspěšnosti, seberealizace, emocionální uvolnění. Dětská dramatika je využívána i jako jedna z možností integrace do života školy, obce i regionu. Žáci školy nezávisle na stupni postižení prezentují školu svými vystoupeními na přehlídkách v rámci regionu.

MUZIKOTERAPIE je léčebná metoda používající jako terapeutického prostředku hudbu.

Ve speciální škole využíváme prvků muzikoterapie v hudební reedukaci. Zpívání, muzicírování, pohyb s hudbou i poslech hudby u dětí vyvolává pozitivní emoce a rozvíjí jejich smyslové vnímání. Rozvíjíme u žáků vnímání rytmu, tempa, melodie, harmonie, také hudebního výrazu. Hudba usnadňuje navazování kontaktů, pomáhá při komunikaci, při učení a uchovávání informací, umožňuje společně pracovat pro společný cíl. Poslechové činnosti, skupinové zpívání, rytmizace, hra na hudební nástroje, hra na tělo i na různé předměty jsou nedílnou součástí každodenního „ranního komunikačního kruhu“ a hudební výchovy. Prolínají však i ostatními předměty ŠVP. Ve spolupráci s některými žáky ZŠ a ZŠP vytváříme hudebně dramatická vystoupení, kterými se naši žáci prezentují na různých akcích v rámci školy, města i regionu.

BAZÁLNÍ STIMULACE – zahrnuje somatické, taktile-haptické, vestibulární, vibrační, orální a auditivní stimulace, které podporují pedagogické působení na žáky v aktivitách všedního dne. Je určena zejména pro žáky s těžkým a hlubokým mentálním postižením a kombinovanými vadami. Podporuje vnímání vlastní identity, orientaci v prostoru a čase, zlepšuje funkce organismu, je to pro dítě prostředek k navázání komunikace se svým okolím.

POLOHOVÁNÍ – je u těžce tělesně postižených dětí jednou z nejdůležitějších edukačních forem práce. Ve škole se zaměřujeme hlavně na polohy preventivní, které mohou zabránit vzniku kontraktur, deformit a proleženin. Pro každé tělesně postižené dítě hledáme několik individuálně vhodně volených poloh.

K polohování se využívá různých pomůcek. Balanční cviky na gymnastických míčích nám napomáhají vyrovnávat těžiště postižených dětí a dětmi jsou pozitivně vnímány. Slouží k provádění balančních cviků, to vede ke stimulaci i těch svalových skupin, které se při běžných aktivitách zapojují méně. Cvičení na míčích působí na zvyšování kondice, na dýchání i zažívání.

Rehabilitační a masážní techniky – zaštiťuje v rehabilitační třídě mimo výuku Domov Raspenava, jejich terapeutický pracovník.

VÝPOČETNÍ TECHNIKA - Počítačová sestava **doplněná vhodnými speciálními programy** pro handicapované má ve speciálním školství široké uplatnění.

Počítačovou sestavu a speciální didaktický program přizpůsobujeme tělesnému a mentálnímu postižení žáků. Velkoplošné klávesnice a spínače umožňují zjednodušené ovládání a větší samostatnost při práci s počítačem i žákům s těžším a kombinovaným postižením. Využíváme interaktivní tabule, dataprojektory i možnosti pracovat s žáky individuálně u počítačů v učebně informatiky. Výpočetní technika a výukové programy obohacují vyučování v jednotlivých předmětech ŠVP, žáci vyšších ročníků se učí vyhledávat na internetu, zpracovávat jednoduché prezentace související s učivem jednotlivých předmětů. Smyslem zavedení vhodné výpočetní techniky do speciální třídy je rozvíjení samostatné a přitažlivé formy komunikativních schopností žáků. Ti pak získávají vědomosti a dovednosti aktivně - zábavnou formou.

3.5. Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Škola zařazuje problematiku výchovy a vzdělávání mimořádně nadaných žáků do svého školního vzdělávacího programu. Tento institut chápeme ze dvou úhlů pohledu. Mimořádně nadaný žák v souladu s citací školského zákona, kterému je věnována mimořádná pozornost v souladu s vypracovaným individuálním vzdělávacím plánem, ve spolupráci s pedagogicko psychologickou poradnou a rodiči. Zde je nutná především spolupráce a vzájemná pomoc při identifikaci mimořádného talentu žáka. Ostatním nadaným žákům je věnována pozornost ve výuce ve formě vnitřní diferenciací. Těmto dětem jsou zadávány náročnější samostatné úkoly (např. referáty, výklady atd.), jsou vhodným způsobem zapojovány do činností v hodině (například při hudební výchově, výtvarné výchově, tělesné výchově apod.), jsou pověřovány vedením a řízením skupin při skupinovém vyučování či v rámci projektů. Tyto žáky zapojujeme do rozmanitých soutěží a olympiád, do reprezentace školy při různých vystoupeních a školních akcích a podporujeme je v jejich mimoškolních aktivitách.

Žáky mimořádně nadané vedeme zároveň také k rovnému přístupu k méně nadaným spolužákům, k toleranci a ohleduplnosti, k ochotě pomáhat slabším.

3.6. Průřezová témata a klíčové kompetence

Klíčové kompetence a průřezová témata jsou integrována do výuky jednotlivých vyučovacích předmětů dle následujících tabulek:

3.6.1. Klíčové kompetence na 1. stupni základní školy

Kompetence / předmět	Čj	Aj	M	Inf	Prv	Př	VI	Hv	Vv	Tv	Pv
Kompetence k učení											
a	x	x	x			x	x	x	x		
b	x	x		x	x	x	x				
c	x		x		x		x		x	x	
d	x		x	x	x	x			x	x	
e	x	x		x		x			x	x	x
Kompetence k řešení problémů											
a			x		x	x	x	x	x	x	
b	x	x		x	x	x	x				x
c	x	x	x		x		x		x	x	
d	x			x							
e	x		x							x	
Kompetence komunikativní											

Kompetence / předmět	Čj	Aj	M	Inf	Prv	Př	VI	Hv	Vv	Tv	Pv
a	x	x		x	x	x	x		x		
b	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
c	x				x		x	x		x	x
d	x		x			x					
e	x			x						x	
Kompetence sociální a personální											
a	x	x			x	x		x	x	x	x
b	x	x			x	x		x	x	x	
c	x		x	x	x				x		x
d	x				x	x					
Kompetence občanské											
a	x		x		x		x	x	x	x	
b	x	x		x	x			x		x	x
c	x	x			x	x	x	x	x		
d	x		x					x	x		
e	x		x		x	x					x
Kompetence pracovní											
a	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x
b	x				x	x			x	x	x
c				x		x		x	x		
d											

3.6.2. Klíčové kompetence na 2. stupni základní školy

Kompetence / předmět	Čj	Aj	Nj	M	Inf	D	Ov	Ch	F	Př	Z	Hv	Vv	Tv	Vz	Pv
Kompetence k učení																
a		x	x			x	x			x			x	x	x	x
b	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x		x	x
c	x	x	x	x	x	x		x	x		x	x	x	x	x	x
d				x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x
e		x	x	x	x	x			x		x		x		x	x
Kompetence k řešení problémů																
a		x	x	x		x	x	x	x	x			x	x	x	x
b	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
c	x	x	x	x	x				x		x		x		x	x
d		x		x	x			x	x	x	x	x			x	x
e	x	x		x	x		x	x	x	x	x				x	x
Kompetence komunikativní																
a		x		x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x
b	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x
c	x	x	x			x			x	x	x		x		x	x
d		x	x	x	x	x	x		x		x	x		x	x	x
e	x	x	x		x			x		x	x				x	x
Kompetence sociální a personální																
a	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
b	x	x	x		x	x	x	x		x	x		x	x	x	x
c		x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
d		x	x			x							x	x		x
Kompetence občanské																
a	x	x	x			x	x			x			x	x	x	x
b	x	x			x		x	x	x	x			x		x	x
c		x	x					x	x		x				x	x
d			x	x		x			x	x		x	x			

Kompetence / předmět	Čj	Aj	Nj	M	Inf	D	Ov	Ch	F	Př	Z	Hv	Vv	Tv	Vz	Pv
e		x	x	x			x	x	x	x	x				x	x
Kompetence pracovní																
a				x			x	x	x	x	x		x	x	x	x
b	x			x				x		x	x		x	x	x	x
c		x	x		x			x	x	x		x			x	x
d		x	x				x			x			x		x	

Vysvětlivky k tabulkám klíčové kompetence

Kompetence k učení

- a) vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení
- b) vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- c) operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy
- d) samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti
- e) poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

Kompetence k řešení problémů

- a) vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- b) vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- c) samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy
- d) ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů
- e) kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí

Kompetence komunikativní

- a) formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- b) naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- c) rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění
- d) využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- e) využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

Kompetence sociální a personální

- a) účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- b) podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- c) přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, vysvětlí potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- d) vytváří si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

Kompetence občanské

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- vysvětlí základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka
- respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit
- vysvětlí základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

Kompetence pracovní

- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot
- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření
- orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a k jeho realizaci, vysvětlí podstatu, cíl a riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení

3.6.3. Průřezová témata na 1. stupni základní školy

Průřezové téma / předmět	Čj	Aj	M	Inf	Prv	Př	VI	OSV	Hv	Vv	Tv	Pv
Osobnostní a sociální výchova												
a	1235	345	145		123	45		12345	12345			
b	123	5	1		12	4	45	12345		12345		12345
c	123		3		12	5		12345		12345		12345
d	123				23	45		12345		12345		
e	123		135					12345	12345	12345		
f	123	345					45	12345			12345	
g	123	45			3	4		12345		12345		
h	123	345	12	5		5		12345	12345	12345		
i	123		13					12345		12345		
j	123		134			5		12345		12345		
k	123					4	45	12345		12345		
Výchova demokratického občana												
a	1		125		3							12345
b	23			5							12345	12345
c							45					
d							45					
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech												
a	12	345	3		3					345		
b			5			4						
c	4									34		12345
Multikulturní výchova												
a	34		3		3					12345		
b	345				3	4				12345	12345	2345
c	4					4						
d	12		3									
e												

Průřezové téma / předmět	Čj	Aj	M	Inf	Prv	Př	VI	OSV	Hv	Vv	Tv	Pv
Environmentální výchova												
a					1	4						
b					23	4	45					
c	12					45				12345		12345
d	4		1245		3	45				12345	12345	
Mediální výchova												
a	124					4			12345			
b	13								12345			1345
c	45											
d	2											
e											12345	
f							45					
g			3								5	

3.6.4. Průřezová témata na 2. stupni základní školy

Průř. téma / předmět	Čj	Aj	Nj	M	Inf	D	Ov	O SV	F	Ch	Př	Z	Hv	Vv	Vz	Tv	Pv
Osobnostní a sociální výchova																	
a	6	678 9	678 9	678 9		689	8	678 9	7			678 9		678 9	7	678 9	678 9
b	7	678 9	678 9	6		8	89	678 9					678 9	678 9	6	678 9	678 9
c		789	678 9			9	689	678 9		8					678 9		678 9
d								678 9							7		x
e	6	678 9	678 9	9	69	9		678 9	678				678 9	67			
f	789	678 9	678 9			6		678 9				9		7			
g	7	678 9	678 9				67	678 9	79		78	8			68	678 9	
h	678 9	678 9	678 9	9	9			678 9			78			69		678 9	
i	689		678 9	9	69	689	8	678 9					89	8	6		
j	6	89		678 9	9	9		678 9	78	89	8			8	678		678 9
k	68					9	78	678 9		89	678			9	678		
Výchova demokratického občana																	
a			678 9			678 9	678					9			6	678 9	6
b	8		678 9			678 9	89					79			78	678 9	89
c						689	9					9					
d						678 9	789				78	79		6			
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech																	
a	9	678 9	678 9			678 9			9	8	678	678 9	678 9	78	9	678 9	89
b		678 9	678 9			678 9	9				78	789			8		89
c						678 9	9		89	8	78	789		689			
Multikulturní výchova																	
a	8	678 9	678 9			689	9				7	9	678 9				8
b	69	789	678 9			789	79				78	9		8	689	678 9	68
c			678 9			789					78	789			7	678 9	
d	9		678 9			689	69					69		7	6		
e						789	7					9					
Environmentální výchova																	
a											67	9		68	9		

Průř. téma / předmět	Cj	Aj	Nj	M	Inf	D	Ov	O SV	F	Ch	Př	Z	Hv	Vv	Vz	Tv	Pv
b		89				6	7		68	89	69	678 9			69		
c		9		9		89	7		678 9	89	678	678		678	78		689
d	9		678 9			68	67		679	89	678 9	9	89	789	6	678 9	678 9
Mediální výchova																	
a	678 9				9	9			69		9	67	678 9		68		89
b						9			9	9						678 9	678 9
c	8		678 9														
d						8											
e						9	6			8	8			68			
f	8	89			69					8				67			
g	68				9					8				69		678 9	

Vzhledem k omezenému prostoru v tabulce jsou číslíčky ročníků uvedeny bez oddělování např. mezerou či čárkou.

Vysvětlivky k tabulkám průřezová témata

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Osobnostní rozvoj

- Rozvoj schopností poznávání** – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium
- Sebezpoznaní a sebepojetí** – já jako zdroj informací o sobě; druhí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samému; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace** – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení
- Psychohygienu** – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích
- Kreativita** – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

- Poznávání lidí** – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí
- Mezilidské vztahy** – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)
- Komunikace** – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresii a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci
- Kooperace a kompetice** – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci

- k) **Hodnoty, postoje, praktická etika** – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

- a) **Občanská společnost a škola** – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci
- b) **Občan, občanská společnost a stát** – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciace, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)
- c) **Formy participace občanů v politickém životě** – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí
- d) **Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** – demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH

- a) **Evropa a svět nás zajímá** – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy
- b) **Objevujeme Evropu a svět** – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- c) **Jsme Evropané** – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich příspěvek k řešení problémů dětí a mládeže

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Kulturní difference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednotka tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě

- a) **Lidské vztahy** – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou, zájmovou nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžitě stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní příspěvek k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- b) **Etnický původ** – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- c) **Multikulturalita** – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání
- d) **Princip sociálního smíru a solidarity** – odpovědnost a příspěvek každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní

spolupodílení se dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin;
otázka lidských práv, základní dokumenty

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

- a) **Ekosystémy** – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhá odlišnost, význam pro biosféru, mořské rasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)
- b) **Základní podmínky života** – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)
- c) **Lidské aktivity a problémy životního prostředí** – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)
- d) **Vztah člověka k prostředí** – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy receptivních činností

- a) **kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu
- b) **interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)
- c) **stavba mediálních sdělení** – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních

stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)

- d) **vnímání autora mediálních sdělení** – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu
- e) **fungování a vliv médií ve společnosti** – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti); role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

- f) **tvorba mediálního sdělení** – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení
- g) **práce v realizačním týmu** – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce.

Průřezová témata jsou dle tabulky integrována v jednotlivých vyučovacích předmětech. Není však vyloučeno, že některá průřezová témata budou realizována i formou samostatného vyučovacího předmětu (např. mediální výchova v nabídce volitelných předmětů) či formou projektu (projektového dne) (např. environmentální výchova – projektový Den Země, Den vody...). Zmíněné příklady jsou pouze skutečnými příklady neboť např. projektové dny každý rok obměňujeme.